Voorstel aan college en raad

Nummer:	02430000052655
Datum:	8 december 2020
Opsteller:	J. de Lange
Portefeuillehouder:	Wethouder De Jong
Onderwerp:	Impact rapportage Covid-19 Meerinzicht “Indicatie van de maatschappelijke en financiële effecten voor de gemeenten Ermelo, Harderwijk en Zeewolde”.

Het college van B&W besluit:

1. Kennis te nemen van de Impact rapportage Covid-19 en de daarin beschreven bevindingen over de effecten voor de brongemeenten Ermelo, Harderwijk en Zeewolde.
2. De rapportage als informatiedocument voor kennisgeving aan te bieden aan de gemeenteraad.
3. De raad voor te stellen de rapportage te betrekken bij de werkzaamheden voor de Programmarekening 2020.
4. De raad voor te stellen het onderwerp “Impact Covid-19” te betrekken bij het opstellen van de P&C documenten in 2021.

Inleiding

Vooraf

Voor de drie brongemeenten Ermelo, Harderwijk en Zeewolde is een uniform college advies opgesteld. Binnen MIZ is op basis van eerdere besluitvorming van OGON en de colleges van B&W in het voorjaar van 2020 de opdracht aan MIZ voor de inventarisatie, registratie, administratie en monitoring van de Covid-19 effecten nader uitgewerkt. De “*Impact rapportage Covid-19*” is de uitkomst van een onderzoeksproces, uitgevoerd door een daartoe ingericht coronateam binnen Financiën MIZ in samenwerking met de drie brongemeenten. Het onderzoek is voor de zomerperiode opgestart en eind oktober afgerond.

Inleiding

De gemeenten hebben sinds medio maart 2020 te maken met de uitbraak van Covid-19. Het gaat hierbij om een wereldwijde verspreiding van het virus, met grote impact. Het heeft ervoor gezorgd, dat het economisch en maatschappelijke leven grotendeels is ontregeld en in sommige economische sectoren zelfs nagenoeg tot stilstand is gekomen.

In eerste instantie springt hierbij de gezondheidszorg het meest in het oog. Het belang van de publieke gezondheid staat voorop. Om die reden zijn door het Kabinet in de afgelopen tijd diverse maatregelen genomen om de verdere verspreiding van het virus zoveel mogelijk te beperken. Verplichte sluiting van onder andere scholen, sportverenigingen, culturele instellingen, recreatievoorzieningen en horecagelegenheden heeft ertoe geleidt, dat de bewegingsvrijheid van mensen ontzettend beperkt is geweest en nog deels is, alleen al door bijvoorbeeld de 1,5 meter beperkingen.

Mensen werken nog steeds massaal thuis en dit zorgt voor een toename van de druk in gezinnen, zeker bij gezinnen met weinig (buiten)ruimte. Daarnaast wordt het kwetsbare deel van onze bevolking hard geraakt, denk hierbij bijvoorbeeld aan werklozen, eenzame ouderen en leerlingen met een achterstand. Naarmate het aantal besmettingen toenam en de maatregelen strenger werden, kwamen ook die andere ‘slachtoffers’ steeds beter in beeld: het bedrijfsleven, de kleine ondernemers en de creatieve/culturele instellingen.

De crisis overstijgt het lokale niveau, maar dit betekent niet dat de gemeenten niets hebben gedaan. De gemeente immers is voor onze inwoners, ondernemers en andere lokale partijen een eerste aanspreekpunt. Vanaf het begin van de crisis is daarom in de brongemeenten Ermelo en Harderwijk vanuit een lokaal ingericht ondersteuningsteam (LOT) hard gewerkt om zo goed mogelijk te reageren en te anticiperen op alle landelijke maatregelen en op de vragen/verzoeken uit de gemeente. Zeewolde heeft dit na de zomervakantie opgepakt.

De lokale maatregelen zijn aanvullend op de rijksmaatregelen. We gaan er hierbij van uit dat organisaties, instellingen en inwoners van de brongemeenten maximaal van de rijksmaatregelen gebruik maken. De kanttekening hierbij is, dat deze maatregelen de komende weken en maanden nog regelmatig kunnen veranderen. Uiteraard zo lang de gevolgen van Covid-19 nog niet onder controle zijn. Dat betekent, dat ook de genomen of eventueel nog te nemen maatregelen van de gemeente tussentijds kunnen of moeten wijzigen om zo effectief mogelijk te zijn.

In een brede context met aandacht voor de macro-ontwikkelingen, geeft het voorliggende rapport op hoofdlijnen een beschrijving van de maatschappelijke en financiële effecten voor de gemeenten in het algemeen en daarnaast informatie over de effecten per begrotingsprogramma in het bijzonder. Daarnaast is een afzonderlijke impactbeschrijving voor de bedrijfsvoering opgenomen. Tevens wordt in het rapport stilgestaan bij de ontvangen compensatiegelden van het Rijk en overige financiële bronnen (provincie en/of afzonderlijke Ministeries), waarop een beroep is gedaan.

Voor het handelingskader waarbinnen is geadviseerd, het beoogd effect, verdere bestuurlijke planning, enz. wordt verwezen naar het algemene advies wat in het kader van de harmonisatie van processen voor alle drie de brongemeenten uniform is opgesteld (zie ook onder ‘Vooraf’).

Tot slot: gelet op het lange voortraject kan niet genoeg worden benadrukt dat dit rapport, inclusief alle analyses, een momentopname is en geen eindbeeld.

Argumenten
1.1 Met de “Impact rapportage Covid-19” is invulling gegeven aan de besluitvorming van OGON en de brongemeenten uit het voorjaar van 2020 om vanuit de regierol voor de inventarisatie, registratie, administratie en verantwoording van de corona effecten een brede inventarisatie matrix op te zetten en de gemeenten te informeren over de uitkomsten.

1.2 De rapportage vormt daarmee een belangrijke aanvulling op de inmiddels verstrekte informatiedocumenten van de gevormde Lokale Ondersteuningsteams (LOT Ermelo en Harderwijk) of anderszins bij een kwartaalrapportage (Zeewolde).

2. De raad krijgt met het Impact rapport Covid-19 een transparant beeld van de effecten van Covid-19 op de diverse facetten van de begroting en de bedrijfsvoering, naar de situatie van ultimo oktober 2020.

3.1 Gemeenten hebben binnen de context van artikel 9, lid 2 BBV, de vrijheid om voor relevante onderwerpen met de nodige gevolgen voor beleid en beheer een afzonderlijke paragraaf toe te voegen aan begroting en jaarrekening.

3.2 Gelet op de impact en relevantie van Covid-19 voor beleid en middelen van de EHZ gemeenten is een afzonderlijke paragraaf van meerwaarde voor verantwoording en informatievoorziening aan het Rijk, provincie en derden. Geadviseerd wordt dan ook om een afzonderlijke “*Paragraaf Impact Covid-19*” in de Programmarekening 2020 op te nemen.

3.3 Op kwartaalbasis dient aan het CBS uitvoeringsinformatie te worden verstrekt (artikel 66 en 71 BBV). Deze informatie is nu verplicht uitgebreid voor de effecten Covid-19, gebaseerd op een voor corona ingerichte projectadministratie (BBV Handreiking Corona en IV-3).

4. Gezien de verwachte middellange termijn effecten van Covid-19 is het relevant hier rekening mee te houden in de P&C documenten van 2021, gebaseerd op de dan bekende stand van zaken.

Aanvullende opmerkingen
Om het rapport en de gepresenteerde uitkomsten op de juiste wijze te kunnen beoordelen, zijn nog een aantal opmerkingen relevant:

- Het rapport is samengesteld naar de situatie van eind oktober 2020 en vervult daarmee een brugfunctie tussen de eerder bestuurlijk gepresenteerde management-, bestuurs-, en/of kwartaalrapportages en de Programmarekening 2020. Er is geen sprake van een eindbeeld voor 2020. Daarvoor zijn nog teveel onzekerheden.
- Uitgangpunt is geweest om de effecten zoveel mogelijk vanuit een brede context te bekijken, in samenhang met de landelijke ontwikkelingen. Het rapport geeft hiermee een verdieping van de effecten Covid-19 voor de brongemeenten. Het rapport is derhalve niet specifiek op maat toegesneden naar alle effecten per gemeente afzonderlijk.
- Het dossier Covid-19 kent een sterke eigen dynamiek; dit betekent dat de informatiewaarde op onderdelen snel aan veranderingen onderhevig is. Om dit enigszins te tackelen is zoveel als mogelijk gebruik gemaakt van beschikbare actuele informatiebronnen tot de situatie van eind november.
- De nadruk ligt vooral op die activiteiten waar sprake is van extra uitgaven en extra inkomsten; door het ontbreken van voldoende gegevens is maar beperkt rekening gehouden met financiële meevallers in de vorm van de ‘niet-gerealiseerde lasten’. Daarnaast was het niet altijd mogelijk om de effecten financieel naar de begroting te vertalen, vaak omdat daar nog geen zicht op was. Het rapport is daarom geen uitputtende beschrijving met alle financiële effecten die zich voordoen.
- Overlap met de gegevens, verstrekt door de lokaal ingestelde corona ondersteuningsteams (LOT) of anderszins, is aanwezig maar onvermijdelijk geweest.

Afsluitend: de onzekerheidsmarges over de uiteindelijke effecten blijven groot. Per gemeente moet de Programmarekening 2020 worden afgewacht (voorjaar van 2021).

Financiën
Vanuit het Rijk zijn voor de gemeenten uitgebreide financiële steunpakketten gepresenteerd om de nadelige effecten van Covid-19 voor economie en samenleving te dempen dan wel te compenseren. Veel van deze maatregelen zijn inmiddels ook verlengd en uitgebreid qua werkingssfeer. Onder meer op het gebied van economie, financiën, arbeidsmarkt, werkgelegenheid, openbare orde en het sociaal domein. Als sprake is van een overlap tussen gemeentelijke maatregelen en steunfondsen van de Rijksoverheid, kan dat leiden tot een stapeling of cumulatie van subsidies. Omdat de rijksmaatregelen wel vallen onder de Europese staatssteunwetgeving, wordt ook getoetst aan de staatssteunregels.

In het rapport wordt in hoofdstuk 5 stilgestaan bij de financiële gevolgen en met name de ontvangen compensatie van de rijksoverheid en de provincie(s). Door middel van bijlagen geeft het rapport aanvullende informatie hierover.

Voor alle drie de brongemeenten geldt, dat het totaal van de effecten in de vorm van extra uitgaven, gederfde inkomsten, niet gerealiseerde uitgaven en extra inkomsten een momentopname is naar de peildatum van eind oktober. Dit betekent dat het rapport nog niet volledig kan zijn. Op onderdelen is daarom uitgegaan van een inschatting. In een aantal gevallen bleek zelfs dat niet mogelijk te zijn en is volstaan met een “p.m.” raming.

Bij de Programmarekening 2020 zal het beeld zich naar verwachting verder uitkristalliseren. Dit betekent onvermijdelijk dat de nu gepresenteerde financiële uitkomsten nog gaan wijzigen.

Bijlagen

1. Uniform Meerinzichtadvies rondom Impact rapportage Covid-19
2. Impact rapportage Covid-19 en de daarin beschreven bevindingen over de effecten voor de brongemeenten Ermelo, Harderwijk en Zeewolde inclusief opgenomen bijlagen.